

15. Търново. Колонадният хач на хаджи Николи Д. Минчев (1858) — разпределение

(арх. заснимане: арх. Ст. Матеев и к.-арх. Ем. Момиров, септ. 1951 г.)

лязваме тенденцията на майстора да създаде нещо оригинално и ценно в Туна вилает. Това той е постигнал.

Тази църква по смелост и оригиналност на форми е сигурно най-интересната от всички търновски църкви. В нея са съчетани в най-близко съседство най-разнообразни архитектурни форми и елементи. В нея има полуцилиндрични, елиптически и кръстат сводове, елиптически, полукръгли и сплеснати арки. В плана е запазена перпендикулярната ос и формата на гръцкия кръст. На западната страна по доста висока рампа се влиза в открито предверие, което носи църковната камбанария (табл. XXXI). Откритото предверие е засводено със звездообразен свод (Sterngewölbe) и прилепено към притвора, който първоначално е бил открит. После отворите му са били запълнени с джамлък. Съобщението между същинската църква и притвора се поддържа от три врати: главната — за същинската църква, а страничните две — едновременно за лежащото отгоре женско отделение. Главната врата отвън е обкована с металически листове, нарязани на разни геометрични фигури. Вляво и вдясно има каменни стълби, които водят именно в женското отделение. В разположението и разпределението на тия стълби изпъква практичният ум на Никола Фичев. Стъпалата, които водят за женското отделение, са поместени в широкия зид, който отделя притвора от същинската църква. Отворът в този зид служи за вход и към вътрешността (обр. 38). Двама богомолци, които идват един срещу друг, могат спокойно да се срещнат и разменят местата си в него. Така тия стълби служат едновременно за съобщение между притвора, същинската църква и женското отделение.

Впечатлението, което имаме, като влезем в църквата, е много силно. Докато планът ѝ е бароков, вътрешността ѝ напомня формите на готика. Твърде високите църковни сводове, а най-вече техните кръстообразни колони, които сега са заменени с кръгли, са архитектурни елементи — много близки до

готиката. Вътрешността на църквата е много светла. С тънките си колони и тухлени сводове тя представлява за времето си много смела и солидна конструкция. Всички сводове освен главното кубе са масивни — от тухли и камък, лежащи на каменни колони, поставени на 7 м разстояние (с 45 см диаметър) по дългата църковна ос.

Църквата, подобно на другите Фичеви църкви, е трикорабна. Подът на средния църковен кораб е постлан с каменни плочи, които образуват различни геометрични фигури. Страничните кораби са постлани с дъски, а олтарът с тухли. Сплеснатите елипсоидни сводове са разделени с напречни пояси, които тръгват от колоните и които в страничните стени падат на вградени три четвърти колони. В олтара виждаме дори толкова характерните за готическия стил прекъснати колони.

В средата на кръста (Vierung) — там, където се пресичат двете му рамена, се издига главното църковно кубе, заменено сега със сляп купол, в центъра на който виси голям полилей. Темплото е добра резбарска работа, но както в случая с повечето темпла у нас, то е боядисано и обезобразено.

Външността на църквата е не по-малко оригинална от вътрешността ѝ. Тук в най-близко съседство се намират най-разнообразни арки и сводове. Даже подпорните стълбове имат сечения, образувани от най-разнообразни комбинации на профили. Камбанарията и главното кубе са покрити с тънки металически листове (табл. XXXI). По формата си първата е доста интересна. На дясната външна страна на църквата, както и в притвора по зидовете са поставени големи мраморни плочи за вписване епитафии на материално заслужили към църквата ктитори. Тая църква е втората, в която майсторът за проверка на църковната здравина е поставил въртящи се каменни колонки отстрани на главната църковна врата.

В притвора е поставен мраморен паметник на българския букурещки митрополит